

Länsstyrelsen
Örebro län

Margareta Hildebrandt
Direkt: 019-193848
margareta.hildebrandt@t.lst.se
Fax: 019-193010

1 (41)

BESLUT
2004-12-10

Dnr:435-02903-2003

Bilaga 1. Sändlista
Bilaga 2. Skötselplan
Bilaga 3. Fastigheter
Bilaga 4. Skötselråd alléträd
Bilaga 5. Hur man överklagar
Bilaga 6. Konsekvensanalys
Bilaga 7. Åtgärdstabell

Länsstyrelsens i Örebro läns beslut och föreskrifter angående bildande av kulturreseptat Gamla Pershyttans bergsmansby i Nora socken, Nora kommun, Örebro län.

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att med stöd av 7 kap. 9 § miljöbalken (1999:808) förklara bergsmansbyn Gamla Pershyttan som kulturreseptat. Reservatets gräns anges på bifogad karta, bilaga 1. Reservatets namn skall vara Gamla Pershyttans bergsmansby.

Syfte

Syftet med kulturreseptatet är att bevara ett värdefullt kulturpräglad landskap enligt miljöbalken 7 kap. 9§.

Genom att bevara Gamla Pershyttans by med hytta, hyttby, gruvområde med gruvor, industrilämningar, transportsystem, vattensystem, enskilda byggnader och miljöer tillsammans med omgivande landskap är det möjligt att förmedla kunskap som

- beskriver och förklarar en del av det svenska bergsbrukets utveckling och människors livsvillkor i en gruv- och hyttby
- visar hur verksamheten påverkat landskapet under en lång tidsperiod – från medeltiden fram till mitten av 1900-talet.

För att detta ska uppnås bör på sikt hela Gamla Pershyttans by, i enlighet med den gräns byn har på den gamla häradskartan från 1865-67, ingå i kulturreseptatet.

Syftet ska uppnås genom att markskötsel och byggnadsvård bedrivs så att de kulturhistoriska värdena består och naturvärden tas tillvara. Informationen

ska på ett pedagogiskt sätt förmedla kunskap om reservatets kultur- och naturvärden.

Förvaltare av kulturreseptatet är länsstyrelsen i Örebro län.

För att trygga syftet med kulturreseptatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla för reservatet.

Föreskrifter

A. Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom kulturreseptatet. Utöver vad som gäller i annan lagstiftning och i områdesbestämmelser är det förbjudet att:

1. bedriva täkt, gräva, schakta, borra, utfylla, övertäcka, spränga, dika, dämna eller utföra liknande handling som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden
2. anordna upplag inom skötselområdena
3. dra fram ny luft- eller markledning
4. uppföra mast eller liknande anläggning

Förbudet enligt punkt 1. gäller ej för underhåll av vägar med vägdiken i området.

Förbudet enligt punkt 2. gäller ej för tillfälliga upplag i samband med skogsbruket eller skötsel av annan mark eller byggnad.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det dessutom enligt 7 kap 5 § förbjudet att:

1. nyanlägga, bygga om eller på annat sätt förändra väg
2. uppföra nya stängsel i skötselområdena
3. riva byggnader
4. utföra tillbyggnad eller yttre förändring av befintliga byggnader
5. uppföra ny byggnad eller annan anläggning
6. upplåta mark för camping och husvagnsuppställning

Kravet på tillstånd enligt punkterna 3, 4 och 5 ovan gäller inte för de delar av kulturresevatet som omfattas av områdesbestämmelser antagna av kommunfullmäktige i Nora 1994-03-28.

B. Förpliktelser att tåla intrång

För att tillgodose syftet med resevatet förpliktas med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna att tåla följande intrång:

1. utmärkning av resevatet
2. anläggning för besökande såsom parkeringsplats, vandringsled, informationstavlor samt uppställning av sopbehållare inom skötselområden i enlighet med gällande skötselplan
3. uppsättning av stängsel runt gruvhål
4. skötsel av området i enlighet med gällande skötselplan
5. utförande av eventuellt påkallad skydds jakt på bäver inklusive nedrivande av bäverdämmen
6. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden
7. dokumentation och uppföljning av bevarandearbetet

Åtgärder under punkt 1-7 ska föregås av samråd med berörda fastighetsägare.

C. Ordningsföreskrifter

Med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom resevatet samt om ordningen i övrigt är det, utöver vad som annars gäller, förbjudet att:

1. rida eller framföra motordrivet fordon på kulturlämningar och på de delar av kultur- och naturstigen som inte är allmän eller enskild väg
2. ta bort eller skada kulturlämningar såsom stengrunder, kolbottnar slagg eller andra restprodukter från gruv- och hyttaneringen

Ovanstående föreskrifter under A, B och C ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för resevatets vård och skötsel.

Enligt 7 kap 30 § miljöbalken gäller föreskrifterna omedelbart, även om de överklagas.

Andra föreskrifter som gäller för området

Länsstyrelsen vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar och bestämmelser för området. Av särskild betydelse för syftet med reservatet är bl a:

I kulturreseptatet gäller områdesbestämmelser för Pershyttan antagna av kommunfullmäktige i Nora 1994-03-28, laga kraft 1994-05-20.

Inom reservatet finns fornlämningar som är skyddade enligt kulturminneslagen 2 kap. Lag (1988:950) om kulturminnen m m.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m fastställer länsstyrelsen den till beslutet fogade skötselplanen för kulturreseptatet. Bilaga 2.

Administrativa data

Län:	Örebro län
Socken:	Nora
Kommun:	Nora
Läge:	Hyttbyn x-koord 6597 y-koord 14545
Ekonomisk karta:	10590/10F 9a Gyttrorp, 10591/10F 9b Sund
Areal:	128 ha
Fastigheter:	Se bilaga 3
Fastighetsägare:	Se bilaga 3
Planbestämmelser:	Områdesbestämmelser för Pershyttan 1994, riksintresse för kulturmiljövården
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län
Tillsyn:	Länsstyrelsen är operativ tillsynsmyndighet
Gränsmarkering:	Gränsmarkeringen skall följa svensk standard, SIS 03 15 22 Utmärkning av gränser bör ses över var femte år Länsstyrelsen ansvarar för detta

Ärendets beredning

Gamla Pershyttans by

När miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 tillkom möjligheten att skydda värdefulla kulturlandskapsavsnitt som kulturresevat. Syftet med skyddsformen är att skydda landskap som bär spår av ”äldre tiders hävd och brukningsformer” och att inom ett sådant område möjliggöra en aktiv markvård.

Länsstyrelsen i Örebro valde att som länets första kulturresevat utse ett område som präglats av bergshanteringens landskapspåverkan. Det mest självklara objektet var Pershyttan i Nora socken och kommun.

En kulturhistorisk utredning genomfördes åren 2001-2002 där miljön i Pershyttan analyserades ur kulturgeografiskt, bebyggelsehistoriskt, industrihistoriskt, arkeologiskt och biologiskt perspektiv. Utredningen utgör det underlag som länsstyrelsen utgått ifrån vid ställningstagandet att bilda kulturresevatet.

Samråd

Utredningen har skickats ut för synpunkter till Riksantikvarieämbetet, Stiftelsen Nora järnvägmuseum och veteranjärnväg NJOV, Sveaskog fastigheter AB, Pershyttans Torpcirkel, Nora kommun stadsarkitekten, Nora kommunbibliotek, Örebro läns museum, Bergsmän och bruksfolk och Åke Mossberg. Informationsmöten för boende och markägare i Pershyttan har hållits på hösten 2001, våren 2003 och hösten 2004. Diskussioner har förts fortlöpande med stiftelsen NJOV som äger det mesta av den mark där industrilämningarna och gruvorna är belägna. Skötselplan för denna mark är utarbetad i samarbete med NJOV.

Förslag till beslut för kulturresevatet 2003-06-30 skickades ut till fastighetsägare som berördes av skötselåtgärder samt till berörda kommuner, myndigheter, organisationer och föreningar. Övriga intressenter delgavs genom kungörelsedelgivning. Förslag fanns utställt i Pershyttans informationscentrum under juni – augusti 2003 och på länsstyrelsens hemsida. Inkomna synpunkter har resulterat i att stora delar av skogspartierna runt byn togs bort ur förslaget. Istället föreslogs ett mindre resevat omfattande de centrala delarna av byn med gruvområden.

Förslag till beslut för kulturresevatet skickades ut en andra gång 2004-06-28. Delgivningen skedde på samma sätt som första gången. Synpunkter från boende inom det föreslagna resevatet föranledde att några mindre justeringar gjordes i beslutshandlingen.

Skälen för beslutet

Motiveringen till att Länsstyrelsen bedömt Gamla Pershyttan som särskilt intressant att skydda är att området speglar olika faser i det svenska bergsbrukets utveckling och människors livsvillkor i en bergsmansby – från medeltiden till 1960-talet. Dessa faser kan med enkla pedagogiska hjälpmedel göras tydliga. Mycket välbevarade industrianläggningar, enskilda byggnader och hela miljöer, ger tillsammans med gruvor, vatten och järnväg en god bild av hur en industinäring påverkat bebyggelsen och förändrat landskapet.

Hyttan är med sin bevarade utrustning helt unik i Sverige. Tillsammans med kolhus, rostgropar, bokverk och slagghögar är det möjligt att här följa masugnsteknikens utveckling och framställning av tackjärn i gången tid.

Gruvorna visar på en kontinuitet i brytningen från medeltiden till 1900-talet. Tidsskedena kan fortfarande identifieras i brytningsområdena. Här finns synliga spår av både tillmakade och sprängda gruvhål. Kring gruvorna finns mängder av varphögar.

Industrilämningar från verksamhetens olika epoker har bevarats, bland annat, järnväg, vändbrott, gruvlave, anrikningsverk och gruvstuga.

Smygarebäckens betydelse som kraftkälla kan avläsas i helt eller delvis bevarade anläggningar såsom vattenhjul, hjulhus, stånggång, dammar, vattenturbin, transformatorn, turbinhus, kvarn och såg. Det rinnande vattnet var en nödvändighet för hyttans verksamhet samtidigt som den naturliga bäckmiljön är nyckelbiotop i landskapet.

Bebyggelsen med industribyggnader, bergsmansgårdar, backstugor, torp, arbetarbostäder och skola ger oss möjlighet att uppleva och förstå livets villkor i en hyttby, där vardagen kretsade kring malm och järn i gruvor och hytta.

Markanvändning. Tillgång på malmfyndigheter, skog, rinnande vatten, betesmark och odlingsbar mark har varit förutsättningar för bergsbruket i Pershyttan. Fortfarande bär landskapet spår av människans markanvändning

under många hundra år och visar hur olika tidsepokers behov och metoder för att utnyttja naturens resurser har förändrat landskapets utseende.

Gamla Pershyttan har under en längre tid haft en särskild ställning som bevarandeobjekt i Örebro län. Ett flertal utredningar, inventeringar och projekt har genom åren genomförts i området. Under åren 1960-1980 finansierades en rad restaureringsprojekt av Avesta Jernverk AB och sedan 1980-talet även av länsstyrelsen i Örebro län. År 1967 iordningställde Föreningen Pershyttans Hembygdsgrupp en kultur- och naturstig i området. Just nu pågår också ett EU-projekt som syftar till att stärka företagandet genom att utveckla upplevelseturismen i området.

I Pershyttan finns ett starkt ideellt intresse av att satsa på att levandegöra hytt- och gruvområdet. Därmed finns goda förutsättningar att upprätthålla resultatet av skötsel- och vårdinsatser.

Hotbilden utgörs främst av att de historiska spåren av gruvbrytningen och järnframställningen med tiden blir allt svårare att se på grund av igenväxning och att industribyggnader som inte längre är i bruk förfaller. Många anläggningar är redan raserade, men delar finns kvar i form av grunder, hjulgravar, ramper, lastkajer, banvallar etc. Träd och buskar som växer i och på lämningarna spränger så småningom sönder dem. Odling och bete har nästan upphört helt, vilket leder till att det tidigare öppna landskapet växer igen. Gruvhål, rostgropar och varphögar döljs av tät vegetation och det är inte längre möjligt att se gruvområdet från hyttan trots att avståndet bara är ett par hundra meter. Det medför att sambanden mellan gruvbrytningens olika delar och malmens väg till hyttan blir svårare att förstå.

Gruvdriften i Pershyttan upphörde 1967 efter att ha pågått sedan medeltiden. Idag finns inte någon gällande brytningsrätt i Pershyttan. Men området kan bli intressant för gruvdrift i framtiden. Nya användningsområden för varpstenen gör att varphögarna minskar. Om detta fortsätter kommer varphögarna att försvinna helt. Det är därför viktigt att skydda de spår som idag utgör en fysisk dokumentation av bergshantering under 600 år.

För bebyggelsen finns kommunala områdesbestämmelser som ger ett bra skydd mot förändringar som skadar kulturvärdena. Kulturresevatet innebär ett förstärkt skydd och gör samtidigt att medvetandet om bergsmansbyns unika kulturvärden blir större.

BESLUT
2004-12-10

Dnr:435-02903-2003

Länsstyrelsen anser att kommunens områdesbestämmelser för Pershyttan antagna 1994-03-28 innebär tillräckligt skydd för kulturmiljön och landskapsbilden för att kulturresevatets krav på bevarande och hänsyn ska uppnås. Tillstånd erfordras därför inte för vissa åtgärder inom de delar av resevatet som omfattas av kommunens områdesbestämmelser antagna 1994-03-28.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga 5.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Sören Gunnarsson jämte ledamöterna Göran Arveståhl, Inger Högström-Westerling, Mårten Blomquist, Margareta Karlsson, Sören Larsson, Massimo Montanari, Bo Rudolfsson, Mats Sjöström och Anna Ågerfalk.

I den slutliga handläggningen av ärendet deltog även enhetschef Magnus Eklund, antikvarie Mia Geijer, länsassessor Christina Hjulström, länsassessor Johan Strandberg samt föredraganden antikvarie Margareta Hildebrandt.

Sören Gunnarsson

Margareta Hildebrandt

Bilaga 1. **Sändlista**

Fastigheter inom skötselområden

Nora järnvägsmuseum och veteranjärnväg NJOV
Sveaskog Förvaltnings AB, Fastigheter, Hans Karlsson
Nora kommun, Kommunstyrelsen
Lindesbergs kommun, Bergslagens miljö- och byggförvaltning
Monica Modin Damell och David Damell, Gamla Pershyttan 2:19

Övriga fastighetsägare inom reservatet

Se bilaga 3, fastigheter och fastighetsägare.

Myndigheter, organisationer m.fl.

Riksantikvarieämbetet, Kulturmiljöavdelningen
Naturvårdsverket, Områdesskydds enheten
Vägverket
Bergsstaten
Sveriges Geologiska Undersökning
Örebro läns museum
Skogsvårdsstyrelsen
Nora Turistbyrå
Föreningen Bergsmän och bruksfolk, C/o Conny Tideman
Pershyttans Torpcirkel
Svenska Turistföreningen Närkekretsen, C/o Anders Lindstén
Kilsbergsfrämjandet, C/o Anders Lindstén
Norabygdens skidklubb och Alliansen Digerberget, C/o Claes Wahlberg
Hembygdsföreningen Noraskog, C/o Monica Modin Damell
Naturskyddsföreningen i Örebro län
Nora Biologiska Förening, C/o Peter Bernövall
Stiftelsen för fritidsområden i Örebro län

Bilaga 2.

Skötselplan för kulturreseptatet Gamla Pershyttans bergsmansby

Skötselplanen omfattar:

- Skötselplanens syfte
- Syftet med reservatet
- Beskrivning av reservatet
- Administrativa data
- Skötselbestämmelser för delområden
- Friluftsliv och turism
- Dokumentation och uppföljning
- Sammanfattning och prioritering av åtgärder
- Kartor

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge förvaltaren anvisningar om bevarande av reservatets kulturhistoriska och biologiska värden. Planens mål och riktlinjer är långsiktiga och åtgärdsförslagen är översiktliga. För större åtgärder inom området skall en särskild åtgärdsplan upprättas som ansluter till angivna mål och översiktliga åtgärdsanvisningar.

Markanvändning och skötsel ska vara sådan att byggnader, gruvor och andra lämningar av bergsbruket, skogsbruket och järnframställningen bevaras och tydliggörs. Även spår och lämningar som visar gamla tiders odlingsmark, betesmark och torpställen ska bevaras.

Skötselanvisningar för områdets byggnader anges i en särskild vårdplan i samråd med fastighetsägaren.

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med kulturreseptatet är att bevara ett värdefullt kulturpräglad landskap enligt miljöbalken 7 kap. 9§.

Genom att bevara Gamla Pershyttans by omfattande hytta, hyttby, gruvområden och delar av skogen och odlingslandskapet med gruvor, industrilämningar, transportsystem, vattensystem, enskilda byggnader och miljöer tillsammans med omgivande landskap är det möjligt att förmedla kunskap som

- beskriver och förklarar en del av det svenska bergsbrukets utveckling och människors livsvillkor i en gruv- och hyttby
- visar hur verksamheten påverkat landskapet under en lång tidsperiod – från medeltiden fram till mitten av 1900-talet.

För att detta ska uppnås bör på sikt hela Gamla Pershyttans by, i enlighet med den gräns byn har på den gamla häradskartan från 1865-67, ingå i kulturreseptatet.

Syftet ska uppnås genom att markskötsel och byggnadsvård bedrivs så att de kulturhistoriska värdena består och naturvärden tas tillvara. Informationen ska på ett pedagogiskt sätt förmedla kunskap om reservatets kultur- och naturvärden.

BESKRIVNING AV RESERVATET

Gamla Pershyttan är en bergsmansby med hytta, gruvor, jordbruksmark och skog. Hyttan med masugn och rostugn uppfördes 1856 och var i drift till 1953. Det mesta av utrustningen är bevarad. Vid hyttan ligger kolhus, smedja, kvartsstamp och kuskbostäder. Norr om anläggningen finns vattenhjulet och stånggången. Hyttan omges av bergsmansgårdar från 1700- och 1800-talen. Genom byn rinner Smygarebäcken med lämningar av dammar, hjulgravar, kvarn, såg mm. Järnväg drogs till Pershyttan 1873. Gruvorna ligger huvudsakligen väster om bybildningen. De äldsta togs upp redan på 1300-talet och bär spår av tillmakning, den tidens sätt att bryta malm. Gruvlavar, anrikningsverk och andra byggnader visar 1900-talets industrialiserade gruvhantering. Den sista gruvan var i bruk till 1967. Åker- och betesmarken omger bykärnan och därefter vidtar skogsskiftena, som förut utnyttjades till kolning, virke och ved.

I Smygarebäcken finns öring, flodpärlmussla och kräfta. Större vattensalamander lever i området kring två småvatten vid stora gråbergsstalpet.

Tidigare skötselåtgärder har huvudsakligen utförts av markägarna. Skogsvårdsstyrelsen har årligen röjt i centrala delar av byn. Kultur- och naturstigen har skötts av markägaren och Torpcirkeln. För vården av allén vid hyttan svarar vägverket och allén vid Noraskog markägaren.

ADMINISTRATIVA DATA

Län:	Örebro län
Socken:	Nora
Kommun:	Nora
Läge:	Hyttbyn x-koord 6597 y-koord 14545
Ekonomisk karta:	10590/10F 9a Gyttorp, 10591/10F 9b Sund
Areal:	128 ha
Fastigheter:	Se bilaga 3
Fastighetsägare:	Se bilaga 3
Planbestämmelser:	Områdesbestämmelser för Pershyttan 1994, riksintresse för kulturmiljövården
Förvaltare av reservatet:	Länsstyrelsen i Örebro län
Tillsyn:	Länsstyrelsen är operativ tillsynsmyndighet

Gränsmarkering: Gränsmarkeringen skall följa svensk standard, SIS 03 15 22.
Utmärkning av gränser bör ses över var femte år.
Länsstyrelsen ansvarar för detta

SKÖTSELBESTÄMMELSER FÖR DELOMRÅDEN

Övergripande mål

De övergripande målen för vårdplanens och skötselplanens åtgärder är att:

- byggnader och anläggningar vårdas och underhålls med material och metoder, som korresponderar med varje byggnads ålder och ändamål
- industrilämningar och utvalda gruvor är fria från vegetation och annat, som kan dölja eller skada lämningarna
- landskapet är så öppet, att visuella samband skapas mellan hyttan, gruvorna, Smygarebäcken och järnvägen
- gruvhål är säkert stängslade
- hänsyn tas till områdets naturvärden

Definitioner

Beskrivning: Detta avsnitt beskriver i stora drag området utseende och dess kultur- och naturvärden.

Kvalitetsmål: Detta avsnitt beskriver det långsiktiga målet för hur området upplevs när åtgärder är gjorda för att bevara kultur- och naturvärden.

Skötsel mål: Detta avsnitt beskriver vad som skall åtgärdas i den löpande skötseln. Målen har formulerats, så att de skall vara lätta att följa upp.

Restaurering/Inledande åtgärder: Detta avsnitt beskriver åtgärder, som bör vidtas så snart som möjligt, för att undvika skador på människor, kultur- eller naturvärden.

SKÖTSELOMRÅDEN, BESKRIVNING, MÅL OCH ÅTGÄRDER

Skötselområden

Inom reservatet finns följande fem skötselområden med delområden:

1. Det centrala området kring hyttan
 - 1.1 **Hyttområdet**
 - 1.2 **Stationsområdet**

2. Kultur- och naturstigen

3. Rinnande vatten med tillhörande kulturlämningar
 - 3.1 **Smygarebäcken**
 - 3.1.1 *Smygarebäckens övre lopp*
 - 3.1.2 *Turbinwretten*
 - 3.1.3 *Smygarebäckens nedre lopp*

4. Gruvområden och lämningar efter gruv- och hytt drift
 - 4.1 **Sinnerstalpet**
 - 4.2 **Övre gruvfältet**
 - 4.2.1 *Åkergruvan*
 - 4.2.2 *Wrettgruvorna, Kettilgruvan, Greve Bielkes schakt, Gråbergsstalpet och rostgropar*
 - 4.2.3 *Kärrgruvorna och Bockgruvan*
 - 4.2.4 *Småvatten med större vattensalamander*
 - 4.3 **Lockgruvan, Lockgruvetorpet och malmrutschbanan**
 - 4.4 **Nedre Gruvfältet**
 - 4.4.1 *Storgruvans industriområde*
 - 4.4.2 *Gruvområde*

4.4.3 Storgruvetorpet

4.5 Bergagruvan med tillhörande lämningar

5. Lämningar i reservatets ytterområden

5.4 Kolbottnar, kolarkojor och kojruiner

1. Det centrala området runt hyttan

1.1 Hyttområdet

Beskrivning: Hyttan består av ett antal byggnadskroppar med olika funktioner sammanfogade till en enhet. Den fick sitt nuvarande utseende 1856. Söder om hyttan ligger ett bevarat kolhus och uppfartsrampen till ytterligare ett av tre kolhus som revs 1912. Intill hyttan finns ett bokverk. Genom området rinner Smygarebäcken. Strax nedanför norr om hyttan däms vattnet, Rättardammen. En bit längre nedströms finns ett hjulhus med bevarat vattenhjul och en stånggång som leder från hjulhuset mot Övre gruvfältet. En öppen träränna förser hjulet med vatten. Nära hjulhuset ligger en f.d. snickarstuga. I områdets västra del finns en stor slagghög, som delas på mitten av stånggången och banvallen för spåret. Inom området finns också två mindre stugor som varit kuskbostäder. Vidare finns grunderna kvar till en såg, ett spelhus och en smedja. Marken är till största delen gräsbevuxen. I utkanten av området förekommer partier av högrötsvegetation. På hyttbacken nära hyttans uppfodringsanläggning växer en grov ask.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Hela området är fritt från sly, döda växtdelar och kvävegynnade uppslag. Gräsytor i anslutning till byggnaderna är kortklippta och den grova asken på hyttbacken är fri från inväxande sly. Slagghögen och byggnadslämningarna är fria från igenväxning. Bäckfåran är fri från sly och kanten mot bäcken slagen. Den kallmurade stenkanten längs bäcken är hel.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Gräsytor har klippts kontinuerligt under växtsäsongen. Bortförsl av nedfallna eller inblåsta löv och kvistar/grenar har skett kontinuerligt. Högre fältskiktsvegetation och långt gräs har slagits och bortförts minst en gång per år. Slyröjning har utförts årligen och röjningsresterna bortförts.

Restaurering/Inledande åtgärder: Vatten sipprar från bäcken genom grundresterna av smedjan ner mot hjulgraven norr om hjulhuset. Marken är vattensjuk och på sikt kommer lämningarna att förstöras. Åtgärder vidtas under första reservatsåret för att förhindra fortsatt påverkan av bäckvatten

på lämningarna. Restaureringen skall utföras med minsta möjliga påverkan på lämningar och bäckfåra. Den kallmurade kanten i bäcken mot Domaregården håller på att tryckas ut i bäcken, troligen på grund av att rötterna från ett antal stora askar söker sig ner mot vattnet. Vid risk för att muren raseras, vidtas åtgärder för att säkerställa denna.

1.2 Stationsområdet

Beskrivning: Järnvägen är ett bispår från Karlskoga-Norabanan, färdig 1873. De öppna ytorna på båda sidor om spåret är delvis gräsbevuxna. En stor grusplan på västra sidan används som parkering. Väster om spåret vid dess slut står ett litet våghus. Längre mot norr syns slutfundamentet till Åkergruvans malmrutschbana. Delar av grunden till Åkergruvans kross- och plockverk (uppfört 1934, nedbränt 1968) ansluter till perrongens norra del. Öster om spåret finns uppfartsrampen till ett stort kolhus bevarad (kolhuset uppfört 1912, nedbränt 1964). Vallen syns även efter en malmrutschbana som gick från Lockgruvan till järnvägen.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Gräsytorna i anslutning till parkeringen är kortklippta. Hela området är fritt från sly, lös vegetation och kvävegynnade uppslag. Byggnadslämningarna och perrongen är fria från träd, sly, unga barrträd och skymmande hög fältskiktsvegetation. Skogens framryckande över området är hejdat. Från malmrutschbanans stenfundament ser man Åkergruvans lave. Dungen mellan landsvägen och stationen är utglesad och röjd, så att hyttområdet och stationsområdet syns tydligt från vägen. Diket längs landsvägen och diket från järnvägsbanken ner mot landsvägen är rensade så att avvattningen fungerar.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Gräsytorna har kontinuerligt klippts under växtsäsongen. Bortförelse av nedfallna eller inblåsta löv och kvistar/grenar har skett kontinuerligt. Högre fältskiktsvegetation och långt gräs har slagits och bortförts minst en gång per år. Slyröjning av de öppna partierna, dungen mot landsvägen, de träd som skymmer sikten mot Åkergruvans lave, kanten mot skogen, uppfartsrampen, malmbanans slutfundament, plock- och krossverkets grund och perrongen har utförts årligen och röjningsresterna bortförts. Avverkning av större träd har utförts vid behov för att ge fri sikt. Kolhusets uppfartsramp har restaurerats.

Restaurering/Inledande åtgärder: Träd på och i direkt anslutning till det före detta kolhusets uppfartsramp avverkas. Hål (troligen uppkomna efter borttagna eller murkade stolpar/stockar), som utgör en skaderisk för människor och djur, fylls igen. Sly som vuxit in i sidan av rampens mur tas bort. Restaureringen skall genomföras under juli eller oktober-mars första reservatsåret.

2. Kultur- och naturstigen

Beskrivning: Området utgörs av gångstigen tillhörande den markerade vandringsled genom Pershyttans by som ursprungligen iordningställdes av Hembygds-cirkeln (Torpcirkeln) 1966-1967. Denna stig är en av de viktigaste redskapen för att på nära håll kunna uppleva både natur- och kulturvärden i centrala Pershyttan.

Kvalitetsmål: Stigen är lättframkomlig, väl markerad och fri från säkerhetsrisker. Sikten är fri mot de kulturlämningar som finns i anslutning till stigen. Broar och spänger är i gott skick.

Skötsel mål: Inspektion rörande säkerhetsrisker längs stigen, brister i markeringen samt brister hos broar och spänger, liksom åtgärder för att förebygga och eliminera dessa, har årligen företagits. Stigen, liksom områden av betydelse för sikten mot de närliggande kulturlämningarna, har årligen slyröjts och, där behov förelagat, genom slätter befriats från högvuxen vegetation. Röjningsrester och slog har tagits bort.

3. Rinnande vatten med tillhörande kulturlämningar

3.1 Smygarebäcken

3.1.1 Smygarebäckens övre lopp

Beskrivning: Området omfattar Smygarebäcken inklusive stränder i dess sträckning från Dammsjön till hyttområdet. Bäckens är nyckelbiotop för öring. Eventuellt finns här också flodpärlmussla och kräfta.

Kvalitetsmål: Bäckens är lämnad för fri utveckling från Dammsjön till kulturstigens bro över bäcken strax söder om hyttan. Från kulturstigens bro över bäcken söder om hyttan är sikten fri mot hyttan på östra sidan av bäcken och genomsikt finns mot bebyggelsen på västra sidan.

Skötsel mål: Sikten från bron mot hyttan och bebyggelsen har återställts. Slyröjning av restaurerade partier har utförts årligen. Röjningsrester har bortförts.

Restaurering/Inledande åtgärder: Träd och buskar på bäckens östra strand avverkas inom anvisat område, så att fri sikt från bron till hyttan uppnås. I första hand gran, i andra hand sly och klena lövträd avverkas inom anvisat område på bäckens västra strand, så att sikt uppnås mellan bron och bebyggelsen (Noraskog och anslutande bebyggelse). Restaureringen skall genomföras under växtsäsongen första reservatsåret.

3.1.2 Turbinwretten

Beskrivning: Området omfattar ett litet lövskogsparti öster om landsvägen. Omkring 1900 byggdes här ett turbinhus, som användes för kraftöverföring till hyttans kross och diverse spel med hjälp av en ändlös lina. Turbinen drevs med vatten från en grävd kanal. Turbinhuset revs 1937 och lämningar finns i anslutning till kanalen. Området är för närvarande (2004) igenväxt.

Kvalitetsmål: Kanalen och lämningarna efter turbinhuset syns tydligt. Lämningarna är dessutom fria från sly, större träd och högvuxen vegetation som kan dölja, spränga eller rasera dem.

Skötsel mål: Kanalen och lämningarna, samt ett område mot landsvägen och stigen, har årligen slyröjts och befriats från döljande fältskikt. Selektiv avverkning av större träd har skett vid behov för siktens skull. Röjningsrester och slog har förts bort.

3.1.3 Smygarebäckens nedre lopp

Beskrivning: Området omfattar Smygarebäckens och dess stränder, inklusive kulturlämningar, i dess sträckning från bron vid Nämndemansgården till bron i Pershyttans norra del. Här finns en rad industrilämningar från 1800- och 1900-talen. Från söder räknat finns först rester av ett turbinhus och en torrlagd kanal (se 3.1.2.). Nedströms ligger Lockgruvedammen, hjulhus med vattenhjul och en delvis bevarad vattentub. Längre ner kommer Sågdammen, en kvarn och rester av en såg. Ytterligare

nedströms syns rester efter hjulhus och hjulgravar samt dammfäste för konsthjulsdammen till Storgruvan. Längst i norr ligger Färgaredammen inklusive en spelhusgrund och ett vändbrott.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Kulturlämningarna syns tydligt från kulturstigen och är fria från inväxande träd, sly, hög vegetation och dött växtmaterial. Träd, som innebär risker för förbipasserande, är borttagna eller på annat sätt åtgärdade (se även skötselområde 2). Övrig vegetation är så gles att man har god sikt mellan landsvägen, bäckfåran och bebyggelsen på andra sidan bäcken. Hänsyn tas till att öring, flodpärlmussla och kräfta finns i bäcken, genom att se till att tillräckligt många träd och buskar finns kvar vid bäckens kant för att vattenytan skall vara skuggad, främst från söder och väster.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Kulturlämningarna inklusive en omgivande zon har årligen slyröjts och i förekommande fall slagits. Sly och hög vegetation som skymmer sikten mellan kulturstigen och kulturlämningarna har tagits bort. Hyggesrester och slog har bortförts. Sikten har årligen inspekterats längs hela bäcksträckningen och i första hand slyröjning, i andra hand selektiv avverkning har företagits för att bibehålla denna. Träd och buskar har sparats, så att öringens och flodpärlmusslans behov av skuggning tillgodoses. Eventuella vandringshinder för öring i bäckens norra del har avlägsnats. Nya granar som etablerat sig inom området har tagits bort.

Restaurering/Inledande åtgärder: Vattentuben av trä befrias från inväxande träd och buskar samt gammal fältskiktsvegetation, för att synliggöras och få torrare miljö.

4. Gruvområden och lämningar efter gruv- och hytt drift

4.1 Sinnerstalpet

Beskrivning: Sinnerstalpet är ett område med slaggsten strax söder om Erik Andersgården. Stalpet har troligen kommit till i slutet av 1800-talet och en bit in på 1900-talet, då gemensam mark avsattes här för upplag av slagg. Större delen av stalpet är borttaget. En jordkällare är delvis grävd in i stalpet. Ett mindre område är använt som ”soptipp” för gammalt skräp av typen zinkhinkar och konservburkar. I sydost har schaktningen avbrutits.

Här kan man få en uppfattning om stalpets forna mäktighet. Grova träd samt en dunge med halvgrov asp finns inom området.

Kvalitetsmål: Områdets mäktighet, topografi och avgränsning framträder. Källare är fria från träd, sly och buskar. En röjd stig går runt stalpet, på ett sådant sätt att man får en uppfattning om både den nuvarande mäktigheten och hur mycket som har förts bort. Det finns en ordnad plats, där man kan stanna till för att bl.a. titta på slagg. ”Gammalt skräp”, t ex zinkhinkar, ligger kvar. Vidkroniga träd är friställda. Aspungen är sparad med tanke på framför allt hackspettar.

Skötsel mål: Hela området har årligen rensats från gran. Stigar har årligen slyröjts i enlighet med kvalitetsmålet och vid behov slagits.

Restaurering/inledande åtgärder: All gran på stalpet tas bort. Vidkroniga träd sparas och friställs. Stigar röjs och markeras i enlighet med kvalitetsmålet under första reservatsåret.

4.2 Övre Gruvfältet

4.2.1 Åkergruvan

Beskrivning: Detta är en av de yngsta av Perhyttans gruvor. Den togs upp första gången på 1820-talet, återupptogs 1917 och lades ner 1966. Tre gruvhål, tre gråbergsvarp och en gråbergsvall är registrerade. Åkergruvan har förbindelse med Wrett- och Kettilgruvorna. Gruvan är nu vattenfylld, men en lave från 1917 står kvar liksom gruvstugan/maskinhuset från 1956 och ett transformatorshus.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Laven och området närmast denna är helt fritt från sly och avspärrat för att undvika ras. Stängslingen är säker kring samtliga gruvhål. Övre kanten på gruvhålet närmast laven är helt fri från sly och högväxt vegetation, så att man har fri sikt ner i hålet. En stig är röjd mellan vägen och gruvområdet närmast laven.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Säkerhetsinspektion och åtgärdande av eventuella säkerhetsrisker har årligen utförts. Slyröjning och slåtter har årligen skett vid gruvlaven, gruvhålet närmast laven och stigen mellan vägen och laven. Röjningsrester och slog har förts bort inom överenskommen tid.

Inledande åtgärder: Området närmast gruvlaven spärras av under första reservatsåret.

4.2.2 Wrettgruvorna, Kettilgruvan, Greve Bielkes schakt, Gråbergsstalpet och rostgropar.

Beskrivning: Detta är ett område där tydliga spår från olika tiders gruvsdrift samsas inom en begränsad yta. Här finns fyra registrerade gruvhål, varav tre bär spår av tillmakning. I en av Wrettgruvorna finns en doppare, rekonstruerad 1984. Strax intill kan resterna av ett vändbrott ses. Området Ö om gruvan är en av gråberg uppbyggd terrass som omnämns "Wrettgruvtorget". Gråbergsstalpet är en mäktig varphög som ligger strax V om Kettilgruvan. Delar av högen schaktades ur 1966. Nedanför varpet finns en vändbrottsruin och stånggångsfundament. Från varpets Ö del har en malmrutschbana utgått, idag synlig som en väg/banvall. Även den gamla vägen, som användes för malmtransport, syns tydligt. Ö om gruvorna, längs vägen mot Nya Pershyttan finns minst elva rostgropar som användes 1804-1856.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Alla staket kring gruvhålen är säkra och i gott skick. Sikten är befintlig mellan Wrettgruvorna, Kettilgruvan och Gråbergsstalpet. Från Gråbergsstalpets topp syns hyttan och Åkergruvans lave. Gruvhålens närmaste omgivningar är slyröjda och slåtrade, så att det är lätt att ta sig fram till staketen. Kanten av gruvhålen är röjda, så att tillmakningsspåren syns. Dopparen samt ett område runt denna är befriat från lövsly och annan igenväxning. Dopparen är inhägnad eller säkrad på annat sätt. Gråbergsstalpet och anslutande lämningar är fria från skräp och igenväxning. Malmtorget är helt öppet. Rostgroparna, liksom den gamla vägen för malmtransport, är framröjda och väl synliga. Anslutande lövskogsområde är fritt från igenväxning och etablering av gran.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Säkerhetsinspektion samt eventuella åtgärder för att avhjälpa brister har årligen utförts. En siktgata har årligen röjts mellan stalpet och Kettilgruvan samt mellan stalpet och Wrettgruvorna. Sikten från Gråbergsstalpets mot hyttan och Åkergruvans lave har årligen inspekterats under vegetationssäsongen och relevanta åtgärder har vidtagits för att vidmakthålla denna. Årlig slyröjning har utförts runt gruvhålen och vid dess kanter, samt på och intill Gråbergsstalpet. Dopparen och dess plattform har

hållits i gott och säkert skick och årligen friställts från inväxande vegetation. Om detta har visat sig vara omöjligt att genomföra, har dopparen hägnats in. Malmtorget har årligen rensats från sly. Rostgroparna och dess närmaste omgivning har årligen röjts från sly och gran och slagits. Avverkning av större träd har vid behov företagits.

Restaurering/Inledande åtgärder: Dopparens plattform avstängs snarast tills vidare, eftersom lämningen och dess plattform för närvarande utgör en säkerhetsrisk. Om möjligt restaureras dopparen och plattformen på ett sådant sätt att stängslingen kan avlägsnas. En siktgata röjs under första reservatsåret fram mellan Gråbergsstalpet och gruvorna enligt kvalitets- och skötsel mål. Träd som växer i rostgroparna tas bort.

4.2.3 Kärrgruvorna och Bockgruvan

Beskrivning: Området är ett starkt igenväxt gruvområde med sex gruvhål, tre gråbergsvarp och en vändbrottsruin registrerade. Något av hålen bär spår av tillmakning. På flera ställen har höga naturvärden utvecklats i form av bl a död ved, mossor, lavar, ormbunkar. Området är också en tillgång för fågellivet.

Kvalitetsmål: Träd- och buskskiktet innehåller endast enstaka barrträd. Naturen är för övrigt i största möjliga utsträckning lämnad för fri utveckling, med undantag av natur- och kulturstigen. Stängslingen runt gruvhålen är säker och gamla staketrester borttagna.

Skötsel mål: Staketen runt gruvhålen har årligen inspekterats och brister i förekommande fall åtgärdats före 1 juni. Träd och annat som innebär direkta säkerhetsrisker har tagits bort. Barrträd skall tas bort endast om dessa etablerat sig i en utsträckning som hotar att förändra områdets karaktär.

4.2.4 Småvatten med större vattensalamander

Beskrivning: Nedanför stora gråbergsstalpet på var sida om grusvägen mot Bergagruvan finns två vattensamlingar. Vid groddjursinventering 2003 påträffades här den fridlysta större vattensalamandern.

Den större vattensalamandern leker på våren och försommaren i små till medelstora permanenta vattensamlingar. Där lägger (på vattenväxternas blad) honan sina ägg, som utvecklas till larver. Från höstkanten är

larverna färdigutvecklade, börjar andas med lungor och kryper upp på land. Under större delen av året lever de vuxna individerna ett undanskymt liv på land, vanligen i fuktig lövskogsdominerad skog i närheten av vattnet där de leker. De håller till i håligheter i marken, under murken död ved, under stenar m m Vintertid ligger de i dvala i samma typ av miljöer.

Kvalitetsmål: De bägge vattensamlingarna är fria från igenväxning. De är också fria från fisk som kan äta upp salamanderlarverna. Vattnet är permanent och ej för surt (ph = 5,0). Dammarna är solbelysta så att de är isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Området kring dammarna är huvudsakligen gammal lövskog som innehåller murkna trädstammar och stubbar, mossbeklädda stenar och stenblock.

Skötsel mål: Vattensamlingarna inspekteras årligen och sly tas bort. Vattnet röjs så att det blir solbelyst i söder och något beskuggat i norrläge. Vid behov rensas och muddras dammarna för att djupet ska vara tillräckligt stort för att hålla kvar vattnet hela sommarsäsongen. Detta får bara ske under perioden oktober till februari. Strandzonerna hålls flacka och grunda. Stenar och måttliga mängder död ved lämnas i strandkanten och i vattnet.

Restaurering/Inledande åtgärder: Vattensamlingarna slyröjs under sakkunnig ledning första reservatsåret.

4.3 Lockgruvefältet, Lockgruvetorp och malmrutschbanan

Beskrivning: Lockgruvefältet består av tre gruvhål och ett mellanliggande område med gråberg. Gruvhålen är gamla och bär spår av tillmakning. Eventuellt fanns det gruvor här redan på 1400-talet. I området finns också några skärpningar, två utmålsstenar samt spår av stånggång och malmrutschbana. Malmrutschbanan till Pershytte station byggdes 1873. Lockgruvetorp låg NV om Lockgruvefältet mellan gruvorna och byvägen. Troligen var detta bostad åt konstvaktaren. Alldeles norr om stugan passerade konstgången mellan Smygarebäcken och gruvan. Idag finns rester av en husgrund och några gamla fruktträd och bärbuskar kvar. Ett litet område norr om skolan utgörs av en hällmark med tallar.

Kvalitetsmål: Hela gruvområdet är fritt från slyuppslag och röjningsrester. Utmålsstenar syns tydligt liksom lämningarna efter Lockgruvetorp. Fruktträden och bärbuskarna intill torpet är bevarade och har vid behov beskurits av sakkunnig person. Döda fruktträd och bärbuskar är ersatta med nya. Lämningarna efter malmrutschbanan är fria från sly, skymmande småträd och döljande högvuxet fältskikt. Det lilla området med hälltallskog

i närheten av skolan är huvudsakligen lämnat för fri utveckling, förutom att insatser vid behov görs för att förhindra igenväxning. Sly och busk i kanterna av hålltallskogen är borttaget.

Skötsel mål: Hela gruvområdet har årligen slyröjts och vid behov slagits. Stängslingen runt gruvhålen har årligen inspekterats och åtgärder har vidtagits för att avhjälpa eventuella brister. Utmålsstenar har röjts fram. Lämningarna efter Lockgruvetorp har årligen slyröjts och döljande vegetation slagits så att murarna syns tydligt. En mindre öppen yta runt torplämningarna har årligen röjts och slagits. Bärbuskar och fruktträd har vid behov beskurits eller ersatts med nya. Lämningarna efter malmrutschbanan till Pershytte station har årligen slyröjts och vid behov befriats från högvuxen fältskiktsvegetation. Vid behov har även selektiv avverkning av skymmande träd företagits. Röjningsrester och slog har tagits bort. I och intill hålltallskogen vid skolan har sly röjts vid ökande igenväxning.

Restaurering/Inledande åtgärder: Gamla röjningsrester inom gruvområdet tas bort. Sly och busk intill hålltallskogen vid skolan tas bort. Dessa åtgärder skall utföras under första reservatsåret.

4.4 Nedre Gruvfältet

4.4.1 Storgruvans industriområde

Beskrivning: Storgruvans schakt började brytas 1895 under namnet Bogruveschaktet. Driften upphörde 1967. Byggnader från flera olika perioder under driften är bevarade. Att så många ursprungliga byggnader finns kvar, gör platsen unik. Följande byggnader har bevarats: smedja med lokstall, gruvstuga, anrikningsverk, gruvlave, maskinhus, ficka för styckemalm och två transformatorhus. Delar av området innebär säkerhetsrisker, varför det tillsvidare skall vara avstängt för allmänheten.

Kvalitetsmål: Hela området innanför staketet är fritt från sly, gullris och annan högväxt vegetation, så att de marknära industrilämningarna framträder tydligt. Staketet runt industriområdet är helt och säkert. Allmänheten har inte tillträde till industriområdet, så länge några säkerhetsrisker föreligger. En zon runt staketet är fri från sly och annan vegetation, så att det är möjligt att ta sig runt och tydligt se industrilämningarna från utsidan. Malmfickan är friställd, med undantag av enstaka grova träd och den gamla banvallen från malmfickan är fri från sly.

Grunderna i området runt malmfickan är fria från sly och annan högväxt vegetation. Den del av Malmtorget bakom malmfickan, som i utgångsläget endast är måttligt slybevuxen, är helt fri från sly och busk. De grova lövträd, som finns i området mellan staketet och malmfickan, är friställda.

Skötsel mål: Rövning av sly och annan högvuxen vegetation har årligen utförts innanför staketet, i staketets omedelbara närhet samt runt malmfickan och på intilliggande grunder och banvall. Grova lövträd har årligen friställts. Staketet runt industriområdet har årligen inspekterats samt brister och säkerhetsrisker åtgärdats.

4.4.2 Gruvområde

Beskrivning: Området är väl sammanhållet, med gruvhål, gråbergsvarp, stånggångsfundament och spår efter vandringar. Flera av gruvorna omnämns redan under medeltiden och uppvisar tillmaktningsspår. Brytningen har sedan återupptagits i en del av gruvorna under 1800-talet. Området mellan Bergmästaregruvan, Långgruvan och Fallagruvan utgörs av en plan som delvis är uppbyggd av gråbergsvarp. Här finns spår av vandringar och stånggång. En utmålssten finns strax söder om Balkgruvan och en ca 4 m sydväst om vägen mellan grindstugan och Gruvtorpet, ca 50 m öster om Gruvtorpet.

Kvalitetsmål: Vid Gamla Storgruvan, Balkgruvan/Hertiggruvan, Bergmästaregruvan, Fallagruvan, Stalpgruvan/Konung Johansgruvan och Flintgruvan är gruvhålens kanter fria från sly och buskar, så att framför allt tillmaktningsspår går att se även under vegetationsperioden. Stängslingen är helt säker vid alla gruvhål. En zon runt hålen är röjd för framkomlighetens skull. Stalpet vid Flintgruvan syns tydligt och den öppna platsen mellan Bergmästaregruvan, Fallagruvan, Stalpgruvan/Konung Johansgruvan och stalpet är fri från sly, gran och buskar. Utmålsstenarna syns tydligt. I området finns hackspettar, svampar, ek, stora tallar, granar, ett stort antal örnbräken och gott om död ved.

Skötsel mål: Årlig inspektion rörande brister i stängsling och andra eventuella säkerhetsrisker har utförts. Åtgärder för att avhjälpa eventuella brister har vidtagits. Vid Gamla Storgruvan, Balkgruvan/Hertiggruvan, Bergmästaregruvan, Fallagruvan, Stalpgruvan/Konung Johansgruvan och Flintgruvan har kanterna innanför och utanför staketet röjts från sly och annan högväxt vegetation så att kvalitetsmålen synlighet och framkomlighet uppnåtts. Den öppna platsen mellan de ovan nämnda gruvorna har årligen

röjts från gran, sly och buskar. Vid stalpet nära Flintgruvan har kanterna årligen röjts från sly och gran. Utmålsstenarna har årligen röjts fram.

Restaurering/Inledande åtgärder: Selektiv avverkning utförs under första reservatsåret vid stalpet nära Flintgruvan för att få ökad synlighet från kultur- och naturstigen.

4.4.3 Storgruvetorpet

Beskrivning: Stugan är ett gammalt gruvarbetartorp, som sedan många år använts som lagerlokal och sommarbostad. Intill stugan finns en stor ask, äppelträdsrester, syrener och hagtorn. Dessutom finns en stor delad gran. Öster om huset finns en liten täppa, som avgränsas av en stenvägg mot öster.

Kvalitetsmål: Byggnaderna är väl underhållna så att deras bevarande är säkerställt. Trädgården och byggnaderna är fria från igenväxning och högvuxen vegetation. Den stora asken och granen är friställda. Kulturväxterna finns kvar och ersättningsväxter planteras vid behov. Täppan är röjd från sly och högvuxet fältskikt. Stenväggen är fri från döljande och sprängande vegetation.

Skötsel mål: Byggnaderna har underhållits enligt planen för löpande underhåll. Trädgården har årligen slyröjts, gräsmattan klippts och oönskat högvuxet fältskikt slagits av. Kulturväxterna har friställts och vid behov beskurits. Ersättningsväxter av lämplig sort har planterats vid behov. Täppan och stenväggen har årligen röjts från sly och högvuxet fältskikt. Vid behov har selektiv avverkning av större träd inom täppan företagits.

Restaurering/Inledande åtgärder: Träd i och i anslutning till stenväggen, som hotar att spränga sönder denna, avverkas under första reservatsåret.

4.5 Bergagruvan med tillhörande lämningar

Beskrivning: Bergagruvan är en av de yngsta gruvorna i Pershyttan. Uppföringsverk, spelhus och smedja byggdes 1913. Året därpå kom brytningen igång. Gruvan lades ned 1939 på grund av att den brytbara malmen tog slut. Spelhus och lave revs 1954. På platsen kan man idag se det vattenfyllda gruvhålet, några betonggrunder, bl a efter spelhus och lave, och en del varpsten. Malmen transporterades till Gyttorps station på en smalspårig järnväg. Vid Bergagruvan lastades malmen från höga lastkajer av betong. Lastkajerna finns kvar men rälsen är borta. Två kaserner med

fyra lägenheter i varje uppfördes 1918 som bostäder åt gruvarbetare. Husen låg en bit V om gruvan. I början av 1970-talet revs byggnaderna. Närmare gruvan fanns ett äldre bostadshus med tre lägenheter. Detta revs 1954. Husens grunder av betong finns kvar liksom en del inventarier såsom gamla järnsängar och zinkhinkar. Den villa som uppfördes intill gruvan som bostad åt gruvingenjören är bevarad.

Kvalitetsmål: Byggnadslämningarna och lastkajerna är tydligt synliga och fria från träd, sly och annan vegetation, som kan spränga eller övertorva dem. Vid husgrunderna ligger gamla husgeråd, redskap och liknande kvar.

Skötsel mål: Slyröjning, och vid behov, selektiv avverkning på och intill kulturlämningarna har årligen utförts. Röjning av döljande fältskikt har årligen utförts.

Inledande åtgärder: Gamla röjningsrester på byggnadslämningarna skall tas bort under första reservatsåret. Selektiv avverkning av större träd på och intill kulturlämningar, som hotar att spränga sönder dessa, utförs under första reservatsåret.

5. Lämningar i reservatets ytterområden

5.1 Kolbottnar, kolarkojor och kojruiner

Beskrivning: Kolbottnar och rester efter kolarkojor finns spridda i Gamla Pershyttans skogsmark. De minner om den stora arbetsinsats som behövdes för att få fram bränsle till järnframställningen.

Kvalitetsmål: Kolbottnar är opåverkade av markberedningsarbete eller andra grävande eller plöjande åtgärder. Rester av kolarkojor är tydligt synliga och markerade.

Skötsel mål: Skogsvårdsstyrelsens anvisningar och råd har följts. Hyggesplöjning eller annan markberedning har inte företagits i kolbottnar. Rester efter kolarkojor har friställts och försetts med en ”kulturstubbe” som markering.

Områdesövergripande föreskrifter om faunavård och jakt

Bäverjakt skall vid behov bedrivas längs Smygarebäcken i syfte att förebygga dämningssproblem. Jakten skall i första hand ske under den allmänna jakttiden (från 1 oktober – 10 maj). Bäverjakt under annan tid får endast ske efter tillstånd av länsstyrelsen (29 § jaktförordningen). Bäverdämmen i Smygarebäcken skall inspekteras och åtgärdas minst en gång i maj och en gång i augusti i syfte att förebygga dämningssproblem. Observera att rivning av bäverhydda alltid måste tillståndsprövas av länsstyrelsen. Rivning av dammbyggnad får ske utan sådant tillstånd under perioden maj – augusti, medan det krävs tillstånd i varje enskilt fall för rivning vid annan tidpunkt på året.

FRILUFTSLIV OCH TURISM

Övergripande mål

Reservatområdet skall vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättsliga principer. I den mån det inte strider mot bevarandeintressena är det tillåtet att med enkla anordningar t ex markerade stigar, vägvisningar och informationstavlor, underlätta allmänhetens möjligheter till kultur- och naturupplevelser inom reservatet.

Tillgänglighet

Pershyttan nås lättast med bil från länsväg 244 Hammarn-Nora-L Mon. Allmän reguljär busstrafik till Pershyttan saknas. Turisttåg Nora-Pershyttan körs på veteranjärnvägen under juni-augusti.

Information och anläggningar

Kvalitetsmål: Informationen om reservatet är lättillgänglig, tydlig och pedagogisk. Den gör det möjligt för besökaren att:

- snabbt få en överblick över vad som finns att se och göra i Pershyttan och hitta till de olika sevärdheterna och serviceanläggningarna.
- utan förkunskaper förstå huvuddragen av bergshantering i Pershyttan, hur hyttan, gruvorna, stånggången, vattenhjulet, kolhuset, järnvägen osv hänger ihop.
- få en samlad bild av livet i en bergsmansby. Teknik, människor och landskap.

- även kunna få djupare information om hyttan, kraftöverföringen, gruvorna, kolning o s v
- uppleva den tidsrymd på 600 år som bergshantering i Pershyttan representerar.
- uppleva naturen och få information om naturvärden i reservatet.

Länsstyrelsen svarar för produktion, uppsättning och underhåll av informationsmaterialet i samråd med berörda fastighetsägare och andra intressenter enligt en framtagen informationspolicy.

Reservatets huvudsakliga parkeringsplats finns i stationsområdet och är tydligt skyltad så att besökare styrs dit. En liten parkeringsplats söder om hyttan används i mindre utsträckning. Skyltad parkering finns även vid besöksgruvan Lockgruvan. Informationstavlor med plats för reservatsinformation är uppsatta i anslutning till parkeringsplatserna. Mindre informationsskyltar finns i anslutning till de olika sevärdheterna.

Skötsel mål: Skyltar och skylthållare har setts över inför turistsäsongen. Skadat skyltmaterial har bytts ut och foldrar fyllts på vid behov under säsongen. Skräp har plockats upp och papperskorgar tömts kontinuerligt. Toaletterna har städats varje dag under öppettiden. Den markerade kultur- och naturstig som finns inom området har röjts och skyltats enligt anvisningar i skötselplanen respektive informationspolicyn.

DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING

Förvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder, eventuellt slitage och andra förändringar i naturförhållanden m m inom reservatet. Dokumentationen skall helst ske med både anteckningar och foton. Det är särskilt viktigt att dokumentera slitage och status före och efter utförda skötselåtgärder.

Skötselplanen revideras senast tre år efter reservatet bildats. Vid behov kan revidering ske tidigare.

Bilaga 3.

Fastigheter och fastighetsägare**2003-06-12**

Nora kommun, Nora socken, Gamla Pershyttan

<i>Fastighet</i>	<i>Fastighetsägare</i>
1:5	Quist, Marit
1:5	Norlund, Jan
1:6	Jonsson, John-Erik
1:6	Jonsson, Gunbritt
1:11	Nilsson, Lars-Eric
1:11	Holm, Lilian Gunhild
1:15	Fridhamre, Stig
1:15	Fridhamre, Kristine
1:16	Frykholm, Karl
1:17	Andersson, Gun-Marie
2:5	Karlsson, Rune
2:6	Carlsson, Erik Lennart
2:8	Sveaskog förvaltnings AB
2:10	Rosenhoff, Leif
2:10	Siltala, Marleena
2:16	Örnholt, Marianne
2:16	Johansson, Ingrid
2:19	Damell Modin, Monica
2:19	Damell, David
2:22	Lindberg, Thomas
2:22	Lindberg, Inga-Lill
2:23	Liw, Lars
2:26	Sveaskog förvaltnings AB
3:8	Nora kommun
3:14	Lindell, Göran

3:14 Lindell, Sirpa
3:16 Johansson, Arne
3:16 Johansson, Kent
3:19 Johansson, Arne
3:19 Johansson, Kent
3:20 Oskarsson, Joakim
3:20 Oskarsson, Lena
3:21 Karlsten-Roth, Kerstin
3:21 Roth, Kjell
3:22 Olofsson, Mats
3:23 Nilssen Walker, Sandra
3:23 Walker, William
3:24 Carlsson, Lage
3:25 NJOV
3:26 Ångman, Robert
3:27 Olsson, Urban
3:27 Olsson, Birgitta
3:28 Johansson, Kjell
3:28 Blomqvist, Ingrid
3:29 Pettersson, Anna
3:30 Eriksson, Helge Niklas
3:30 Eriksson, Annika Viola
3:31 Bollgren, Eva
3:31 Bollgren, Sven
3:35 Runnqvist, Lisette
3:36 Hakonen, Elvi
3:37 Israelsson, Per
3:38 Leino, Aili
3:39 Nora Elektronik AB
3:40 Bergström, Magnus
3:40 Öberg, Karin
3:41 Johansson, Anita
3:43 Broman, Sonny
3:43 Folkesson, Britt-Marie
3:44 Nybäck, Marie
3:44 Ragnarsson, Michael
3:45 Larsson, Elof
3:46 Lager, Tomas
3:46 Lager, Eva
3:47 Torstensson, Rolf
3:48 Ludvigsson, Håkan
3:49 Carlsson, Ulla

3:49	Norlinder, Jarl
3:50	Gustavsson, Karl-Erik
3:50	Gustavsson, Gunilla
3:51	Almnor, Tomas
3:52	Persson, Petter
3:53	Rönbacka, Mats
3:53	Nybäck, Katarina
3:54	Flink, Peter
3:54	Gustavsson, Marlene
3:58	Gustavsson, Tommy
3:58	Gunnarsson, Lena
3:59	Tenor, Carina
3:59	Numan, Nils
3:60	Almer, Peter
3:61	Bivall, Gunne
3:62	Funke, Bert-Ove
3:62	Funke, Marie-Louise
3:63	Morell, Kenny
3:63	Allansson, Margareta
3:64	Pettersson, Anna
3:65	Aktiebolaget Aptera
3:66	Andersson, Per
3:67	NJOV
3:68	Eriksson, Märta
3:69	Carlsson, Erik Lennart
3:70	NJOV
3:71	Fogdeby, Ulla-Gun
3:72	Brasspecialisten i Nora
3:75	Pershyttans sportklubb
3:76	NJOV
3:77	NJOV
4:2	Nora kommun
4:3	Erlandsson, Ingemar
4:4	Fransson, Karl-Göran
4:8	Andersson, Pierre
4:8	Erlandsson, Sofia
4:18	Marcusson, Erik
4:18	Nordlund Frej, Pia
4:19	Mossberg, Kåre
5:2	Nora kommun
5:3	Bryngelsson, Lars Peder
5:4	Göthlin, Lars-Erik

5:4 Ljungkvist, Lena
5:15 Wendelsson, Guy
5:16 Wendelsson, Guy
5:17 Sundkvist, Kjell
5:18 Gustavsson, Michael
5:18 Lavén, Cecilia
5:19 Johansson, Åke
5:19 Johansson, Margareth
5:20 Gustafsson, Patrik
5:20 Westberg, Pernilla
5:23 Nora kommun
5:24 Ring, Margareta
5:25 Wilhelmsson, Jenny
5:26 Sandström, Torbjörn
5:27 Pershyttans Folkets Husf.
5:28 Persson, Tomas
5:28 Svensson, Brittmarie
6:4 Westerberg, Pär
6:4 Westerberg, Charlotta
7:4 Orienteringskl. Milan

Nora kommun, Nora socken, Nora-Ervalla Järnväg

1:1 NJOV

Bilaga 4.

Skötselråd för alléträden vid Pershyttan

Befintliga träd

Allén längs östra sidan av den allmänna vägen genom Pershyttan består mestadels av riktigt gamla och grova askar. Även yngre ask, lönn, lind, och en ek ingår. Från de flesta trädens stammar växer skott. I kronorna finns en del torra grenar.

Allén längs vägen mot Nya Pershyttan består av ask, lönn, ek och någon enstaka björk.

Aktuella åtgärder

De första träden i allén genom Pershyttan från norr är askar. Asken närmast bron är bevuxen med tickor. Trädet är döende men ska stå kvar, någon beskärning är inte nödvändig så länge inte torra grenar riskerar att falla ned och skada förbipasserande. På de andra askarna växer stamskott som bör tas bort.

Efter bron går en liten väg in mot öster, denna väg kantas av en dubbelsidig allé bestående av lönnar. Dessa är uppstammade men en del torra grenar bör kunna tas bort även på dessa.

Allén längs den allmänna vägen mot hyttan består även efter den lilla vägen av ask. En av dessa är stor och några av dess grenar växer lågt och är väldigt långa. En gren går ut över vägen, en annan gren går in mot åkern där den växer in i en lönn. Båda dessa grenar bör avlägsnas försiktigt alternativt kortas in på lämpligt ställe. Några av askarna ser ut att vara döende. Troligen är rötterna skadade på grund av att nivån på vägen och marken runt omkring har sänkts. Dessa träd ska stå kvar men helst bör de torra grenarna avlägsnas. Är det möjligt att höja marken runt omkring bör det göras.

Möjligen har vägen breddats för 40-50 år sedan och några av de tidigare träden togs bort. Lönnarna planterades då som ersättningsträd för dessa samt för de träd som skadades. Lönnarna bör stammas upp och uppbyggnadsbeskåras så att de blir högstammiga alléträd med stabila kronor. Mycket viktigt är att beskära lönnar under sommaren!

På de därefter följande jätteaskarna och den stora eken bör stammen hållas ren från stamskott och kronan från torra grenar. Längst i söder avslutas allén med några lindar på en tomt innanför ett staket. Även dessa bör hållas fria från stamskott och torra grenar.

Önskvärt är att plantera i de luckor som finns i allén, gärna med ask eftersom det är det vanligaste trädslaget i allén samt att det är ett mycket tåligt och långlivat trädslag. Ett annat alternativ är att fortsätta att plantera lönn.

Vägen upp mot Nya Pershyttan kantas efter dammen av en allé på sydöstra sidan bestående av 10 askar och en lönn. Träden närmast dammen är omgivna av sly, detta måste avlägsnas så att träden blir fristående. Längre upp och en bit in på åkern står en björk som börjar växa in i ett av alléträdens krona. Denna måste tas bort så att alléträdet får utvecklas fritt.

Efter ett kort avbrott i allén växer en rönn och en flerstammig bred sälgen bit upp i backen. Dessa ingår inte i den ursprungliga allén men de bör få stå kvar. Möjligen kan någon gren på sälgen kapas in för att rönnen ska få utvecklas fritt.

Allén fortsätter därefter på båda sidor av vägen och består av ask, lönn, ek och en björk. De flesta träden är gamla, ca 100-150 år, men några är tämligen unga. Ett av dessa, en ask, har en väldigt spetsig vinkel mellan grenarna varför den ena bör avlägsnas för att eliminera risken för fläkning när trädet vuxit till sig samt för att trädet ska få en genomgående stam. Ett annat träd var väldigt snedvuxet och bör även det uppbyggnadsbeskåras för att kronan ska stabiliseras. Vid besöket arbetades det med att ta bort torra grenar i de äldre träden som såg ut att vara vid god vigör. Dessa behöver inte någon ytterligare skötsel.

Även i denna allé vore önskvärt att plantera i luckor med nya träd.

Alléer

Vid **plantering av helt nya alléer** måste man ta hänsyn till vissa regler som säkerställer framkomligheten på Sveriges vägar. För **äldre alléer** finns inte lika stränga krav, man måste dock se till att trafiken kan komma fram utan att träd eller fordon skadas, det så kallade fria rummet. **Komplettering av träd i en gammal allé** får ske med samma avstånd till vägbanekanten som de äldre träden har. Ibland kan det vara bra att göra mindre korrigeringar av planteringsavståndet för att hindra påkörningsskador.

Äldre alléer är **skyddade enligt naturvårdslagen** sedan den 1 januari 1994. Lagskyddet, som kallas **biotopskydd**, innebär att man inte får skada miljön i en allé så att trädens möjlighet att överleva minskar. Om man exempelvis gräver av rötter eller packar marken kring träden genom att köra med tunga maskiner är det stor risk att träden skadas. Det kan ta flera år innan träden visar synliga tecken på att de är skadade. Det är tillåtet att ta bort enstaka grenar som utgör en påtaglig fara för liv eller egendom. Ska träd fällas eller om omfattande beskärningsarbeten måste göras måste **dispens sökas från biotopskyddet** hos länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Val av nya träd

Hur väl ett träd än sköts om så har det ändå en begränsad livslängd. Om ett eller flera träd dör bör dessa ersättas med nya träd av lämpligt trädslag. Det är mycket värdefullt för den biologiska mångfalden om stammen av det döda trädet kan stå kvar i allén så länge som möjligt. Såga av sidogrenar eller delar av kronan om det finns risk för fläkning eller att nedfallande träddelar skadar förbipasserande eller nyplanterade träd intill. Nyplantering kan då lämpligen göras vid sidan om det gamla trädet

När ersättningsträd väljs är det i vissa fall bäst att ta **unga träd från den egna marken**. Fördelen är att man då kan vara säker på att trädet är härdigt och klarar klimatet i trakten. Möjligheten att träden klarar flytten ökar dessutom eftersom tiden mellan upptagning och plantering minimeras. En planteringsgrop bör förberedas vilket ytterligare ökar möjligheten till en god etablering av det nya trädet. De nya träden bör inte vara för små utan helst hålla minst 8-10 cm i stamomkrets 1 m ovanför marken.

Om ni väljer att **köpa träd från en plantskola** så fråga alltid var träden kommer ifrån. De måste klara vårt klimat!

Plantering

I en allé råder det stor konkurrens om vatten, näring och i viss mån om ljus. Detta innebär att om man vill få ett nyplanterat träd att överleva och växa

upp som ersättare för ett gammalt träd, måste man i första hand se till att det finns tillräckligt med vatten och näring. Vid planteringen ska en **stor planteringsgrop** grävas och fyllas med ogräsfri jord från annan plats. Genom att gräva bort den gamla jorden minskas rotkonkurrensen och ny tillförd näring hjälper det nyplanterade trädet att växa upp. Lämpligt är att gräva bort ca 1 kubikmeter som ersätts med ny jord. Om gropen är djupare än 0,5 m ska den undre delen fyllas med genomsläpplig mineraljord/grus eller liknande. Övre delen av planteringsgropen ska däremot fyllas med jord som är näringsrik och har hög mullhalt.

Plantera inte för djupt! Trädet ska inte stå djupare på den nya växtplatsen än vad det gjorde där det växte tidigare. Markytan bör befinna sig endast några cm ovanför den översta roten.

Jorden måste vattnas igenom rejält när trädet planterats. Manuell **vattning måste ske de två första växtsäsongerna**. Det nyplanterade trädet har ett extra stort vattenbehov innan det rotat sig ordentligt vilket brukar ta minst 2 år.

Gödsla de unga träden på försommaren med **långtidsverkande** handels- eller naturgödsel **andra och tredje året efter planteringen**. Planteringsåret ska träden inte gödslas

Uppbindning är nödvändig för att trädet inte ska blåsa omkull de första åren eller skadas när vägslänten slås. Spetta ner en stör i planteringsgropen **innan** trädet sätts på plats. Stören behöver inte vara så hög för att trädet ska få det stöd som behövs. Det kan ändå vara bra med en rejäl stör så att den skyddar och markerar trädet vid snöröjning, släntklippning m.m. En stör får dock aldrig nå högre upp än ca 1 dm nedanför den understa grenen. Stören kan annars skava sönder grenarna. **Bind trädet till stören** med sadeljord eller för ändamålet avsedda ”öglor” som finns att köpa på plantskolor och handelsträdgårdar. **Spika aldrig i trädet** utan i stören. Bind inte för hårt och glöm inte bort att regelbundet kontrollera så att uppbindning eller stör inte skadar trädet.

Slå gräsrenen i allén minst en gång per sommar. Var extra noga att hålla gräset kort omkring de nyplanterade träden.

Beskärning

Beskärning av unga träd kallas **uppbyggnadsbeskärning** och syftar till att ge träden ett lämpligt växtsätt med en stark stam och krona. Det viktigaste under uppbyggnaden av träden är att de har en **genomgående stam** och inte förgrenar sig som en buske. Träden ska dessutom ha **flera sidogrenar** som

är jämnt fördelade och utåtriktade. Om det saknas sidogrenar åt en sida blir kronan snedbelastad och trädet börjar snart luta. Om grenvinklarna är för spetsiga (parallella med stammen), kan de fläkas av när träden blir äldre.

En gren som växer 1 m ovanför marken på ett litet träd, följer inte med uppåt när stammen fortsätter att växa. Grenen växer bara i omkrets och blir grövre för varje år. Det är därför bättre att klippa/såga av en exempelvis för lågt sittande gren när den är liten än att vänta tills den blir grov. Det senare orsakar ju en större sårskada på trädet och dessutom har energi lagrats till ingen nytta. Det bästa sättet att förebygga fläkning av grova grenar eller kluvna stammar är att beskära träden när de är små och därmed även har tunna, lätta grenar.

Beskärning av äldre träd ska helst bara ske på grenar som är mindre än 1 dm i diameter. Större snittytor ska undvikas! Det blir ingen positiv effekt genom att korta in grenar eller gallra i trädkronan utan orsak. **Varje såryta är en inkörsport för rötsvampar och bakterier.** Vid kraftiga ingrepp förlorar träden sin naturliga form och ser sorgligt stympade ut. I de flesta fall räcker det med att såga av torra grenar samt såga rent kring avfläta grenar.

Om en beskärning är nödvändig är det viktigt att känna till att tidpunkten för åtgärden är avgörande för resultatet. Detta är extra viktigt hos vissa trädslag som är extra känsliga för **infektioner** eller kan sava ihjäl sig, om det senare säger man att trädet **blöder**.

Träd känsliga för infektioner: **lönn, fågelbär och kastanj.**

För att skydda träden så mycket som möjligt ska ovanstående arter beskäras under perioden **juli - september**. Orsaken till det är att träden då har sitt egna försvarssystem aktivt för att ta hand om svampar och bakterier som alltid hamnar på snittyterna. Övriga arter kan också beskäras februari t.o.m. april.

Träd som blöder är: **lönn och björk.**

Även dessa arter måste beskäras under tiden **juli – september** då de blöder som minst. Förlusten av den näringsrika saven berövar träden viktiga energiresurser. Vidare kan man iaktta hos ”blödareträden”, att det ofta bildas stora döda barkpartier under grenar som avlägsnats under höst, vinter eller vår. Detta har iakttagits mycket ofta hos lönn.

Diken och dikesgrävning

Ett dike som är placerat mellan vägbanan och trädet påverkar ofta trädet mindre än ett dike mellan åkern och trädet. De flesta alléträd har fler grenar mot åkersidan beroende på att de beskurits mest över vägbanan. Dessutom finns det både mer ljus samt större tillgång till vatten och näring mot åkersidan. Detta innebär att trädens rotsystem är mest utvecklat mot åkersidan. Rotsystemet sträcker sig i allmänhet lika långt ut i marken som grenarnas omkrets. Grävs ett nytt dike eller rensas ett befintligt, slits en mängd livsviktiga rötter av. Rötterna ger även nödvändig förankring till trädet. Det finns många exempel på att träd börjat luta sedan ett närliggande dike rensats eller nygrävts.

Yvonne Haglund, Länsstyrelsen Örebro län.

Källor:

Biotopskydd (1995), Allmänna råd 95:4. Naturvårdsverket, Stockholm.

Persson, Bengt (1996). *Vägen till allén*. Stad och Land nr 137, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Vollbrecht, Klaus E.F.(1997). *Träd deras biologi och vård*. Arbor Scandia, Åkarp.

Bilaga 5.

Hur man överklagar länsstyrelsens beslut

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till länsstyrelsen. Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange beslutets diarienummer. Tala också om vilken ändring i beslutet Ni vill ha.

Länsstyrelsen måste ha fått överklagandet inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas.

Om länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt sänder länsstyrelsen överklagandet vidare till regeringen.

Om Ni vill ha ytterligare upplysningar kan Ni vända Er till länsstyrelsen, tel: 019-19 30 00.

Bilaga 6.

Konsekvensanalys

Konsekvensutredning enligt 27 § verksförordningen (1995:1322) av förslag till föreskrifter för kulturreseptat Gamal Pershyttans bergsmansby i Nora kommun

Bakgrund

Länsstyrelsen avser att besluta om att bilda kulturreseptat Gamla Pershyttans bergsmansby. Enligt 27 § verksförordningen skall Länsstyrelsen göra en konsekvensutredning av de föreslagna föreskrifterna. Länsstyrelsen har gjort en konsekvensutredning av de föreskrifter som har karaktären av normföreskrifter, d v s. de som riktar sig till allmänheten.

Konsekvensutredning

Syftet med föreskrifterna

Föreskrifterna innebär vissa vistelsebestämmelser för allmänheten i området. Syftet är att trygga ändamålet med reseptatet så att skador på kulturvärdena inte uppstår.

Effekter

Påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms vara mycket begränsad.

Kostnader

De föreslagna föreskrifterna bedöms inte medföra några kostnader av betydelse för vare sig allmänheten, markägare eller kommunen. Kostnaden för skyltning, iordningsställande av parkeringsplatser, nya stigar och gränsmarkeringar finansieras genom Riksantikvarieämbetets anslag 28:26 bidrag till kulturmiljövård. Kostnaden för löpande skötsel, utöver det som kan anses vara fastighetsägarnas normala skötsel, finansieras med Riksantikvarieämbetets anslag 28:26 bidrag till kulturmiljövård.